

Alina Gajec

PAŃSTWOWE LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH W ZIELONEJ GÓRZE

Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Zielonej Górze jest szkołą artystyczną II stopnia (poziom średni) zapewniającą młodzieży wykształcenie zarówno artystyczne, jak i ogólnohumanistyczne. Specjalnością liceum jest wystawiennictwo, które mimo takiego zawodowego określenia daje możliwość realizowania szerokiego programu ogólnoplastycznego, odpowiednio dostosowanego do predyspozycji ucznia. Szkoła kładzie nacisk na kształcenie artystyczne, rozwijające w równym stopniu warsztat i osobowość intelektualną o cechach humanistycznych.

Nauka w PLSP trwa pięć lat; kończy się egzaminem i obroną pracy dyplomowej, po której prawie wszyscy uczniowie przystępują do egzaminu dojrzałości. Absolwent powinien być w sposób profesjonalny przygotowany do pracy zawodowej, a intelektualnie i artystycznie do kontynuowania studiów na wybranej uczelni.

Szkoła została powołana w 1975 roku dzięki staraniom artystycznego środowiska twórczego miasta. Pierwsze pracownie zorganizowano na piętrze warsztatów szkolnych Zespołu Szkół Budowlanych im T. Kościuszki w Zielonej Górze przy ul. Botanicznej 52 (ze szkołą tą liceum plastyczne zostało zintegrowane pod względem nauczania przedmiotów ogólnokształcących). Po wejściu w życie ustawy o zmianie zakresu działania niektórych miast oraz o miejskich strefach usług publicznych (24 listopada 1995 r.) PLSP (jako jedna z nielicznych szkół) nie zostało przejęte przez miasto i organem prowadzącym pozostał nadal Minister Kultury i Sztuki. Wysiłkiem nauczycieli i uczniów stworzono w pierwszej siedzibie pracownie zawodowe, których standard po latach okazał się niewystarczający. Wieloletnie starania o nowy budynek zakończyły się sukcesem dzięki zaangażowaniu wielu osób życzliwych idei funkcjonowania w Zielonej Górze plastycznej szkoły artystycznej. 1 września 1996 roku uczniowie rozpoczęli naukę w nowej siedzibie przy ulicy Zachodniej 63 (PLSP dzierżawi jedno skrzydło budynku Szkoły Podstawowej nr 19).

Pierwszym dyrektorem liceum plastycznego był Zbigniew Kryda, który prowadził szkołę w latach 1976-1990, następnie kierowała nią Irena Bierwiazczonek-Polak, a od roku 1991 Alina Gajec. O charakterze szkoły i atmosferze

w niej panującej decydują głównie nauczyciele. Od początku istnienia liceum związanych jest z nim wielu zielonogórskich artystów, którzy przekazali swoją wiedzę i umiejętności młodszemu pokoleniu. Obecnie przedmioty artystyczne i zawodowe są prowadzone przez artystę plastyka mgr Irenę Bierwiazzonek-Polak (rysunek i malarstwo), mgra Romana Choinkę (ćwiczenia praktyczne, liternictwo), artystę plastyka mgra Adama Falkiewicza (rysunek i malarstwo), mgr Alinę Gajec (historia sztuki), mgra Piotra Gądka (rzeźba), mgr Idalię Graczev (technologia, rysunek techniczny), inż. Michała Graczev (rysunek zawodowy), mgr Małgorzatę Gajec (elementy informatyki), artystę plastyk mgr Dorotę Komar-Zmyślony (rysunek i malarstwo, liternictwo), mgr Alicję Matwijewicz (ćwiczenia praktyczne), mgr Beatę Żuber (fotografia) oraz nauczycieli zawodu Tadeusza Bursztyńskiego, mgra Zbigniewa Krydę i mgra Władysława Kuczera. Przez wiele lat ze szkołą byli związani: artysta plastyk mgr Agata Buchalik-Drzyzga, artysta plastyk mgr Adam Baginski, mgr Stanisław Bodek, artysta plastyk mgr Tadeusz Dobosz, mgr Regina Erlańska-Kusko, mgr Krystyna Maj-Mazur, mgr Bogumiła Michorzewska, mgr Iwona Peryt, mgr Gabriela Wilk.

Specyfika szkoły wymaga zatrudnienia odpowiedniej kadry nauczycieli, którzy często łączą własne działania twórcze z pracą pedagogiczną. Trudności w jednoczesnej realizacji tych zadań wielokrotnie powodują, że wielu artystów rezygnuje z pracy w szkole lub prowadzi zajęcia w niepełnym wymiarze godzin. Również nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących, ze względu na realizowaną w liceum liczbę godzin lekcyjnych, zatrudniani są często w niepełnym wymiarze.

Tabela 1

Struktura zatrudnienia nauczycieli PLSP

Forma zatrudnienia	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Nauczyciele przedmiotów artystyczno-zawodowych:						
Zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin	7	6	6	6	5	5
Zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin	4	5	7	6	6	9
Nauczyciele zawodu	2	3	4	4	3	3
Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących:						
Zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin	1	-	-	-	-	2
Zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin	24	22	18	18	23	14
Razem	38	36	35	34	37	33

W zielonogórskim liceum realizowany jest program ogólnoplastyczny. Przedmioty artystyczno-zawodowe prowadzone są w blokach lekcyjnych, a uczniowie pracują w grupach 11-17-osobowych. Ze względów organizacyjnych zrezygnowano na tych zajęciach z „klasycznych” dzwonek, stosując przerwy w zależności od charakteru zajęć. W pracowniach prowa-

dzona jest indywidualna praca z uczniem, dostosowana do jego zainteresowań i możliwości. Młodzież otrzymuje przede wszystkim podstawy wiedzy z kompozycji przestrzennych i na płaszczyźnie, malarstwa, rysunku i grafiki w różnych technikach, rzeźby, liternictwa, rysunku technicznego i zawodowego, technologii, fotografii oraz projektowania komputerowego. Kształcenie plastyczne licealistów wspomagane jest wiedzą z historii sztuki. Program zawodowy jest obszerny i obejmuje w klasie I 14 godzin, w klasie II - 15, w klasie III - 20, w klasie IV - 22 i w klasie V - 19 godzin tygodniowo.

Programowe lekcje uzupełniane są praktykami zawodowymi w klasach III i IV oraz plenerami plastycznymi. W czasie praktyk zawodowych uczniowie sprawdzają umiejętności nabyte w szkole w różnych zakładach pracy, jak na przykład w przedsiębiorstwie „Cezas”, zakładach „Novita”, w domach kultury na terenie województwa i poza nim, w galeriach sztuki (BWA, „U Jadźki”), w Muzeum Ziemi Lubuskiej, Muzeum Etnograficznym, Teatrze Lubuskim oraz w licznych agencjach zajmujących się reklamą.

Skoncentrowanie się młodego adepta sztuki wyłącznie na pracy twórczej możliwe jest najpełniej podczas organizowanych plenerów. Corocznie uczniowie klasy czwartej malują obrazy na dwutygodniowych plenerach wiosennych. Pojawiają się wówczas w maju na ulicach Zielonej Góry lub między opłotkami zagród skansenu w Ochli. Wtedy najczęściej powstają jedne z najlepszych prac, jakie udaje się im wykonać w czasie pobytu w liceum. Dla młodszych organizowane są krótsze wyjazdy, jak chociażby plener rysunkowy dla klasy pierwszej, będący jednocześnie imprezą integracyjną. Najzdolniejsi uczestniczą w ogólnopolskich plenerach dla uczniów liceów plastycznych organizowanych pod patronatem Ministra Kultury i Sztuki w Jeżowie i w Skokach. Tam spotykają się z kolegami z innych szkół i wspólnie pracując mają możliwość porównania swoich umiejętności.

Poznanie świata i sztuki odbywa się również w trakcie licznych wycieczek zagranicznych (Włochy — sztuka renesansu i baroku, Paryż — miasto artystów, Wiedeń — sztuka Europy Środkowej) i krajowych (Wrocław — sztuka gotyku, Poznań — sztuka baroku, Mogilno — Gniezno — Toruń sztuka średniowieczna). Uczniowie organizują również wyjazdy do opery, a także są widzami zielonogórskiego teatru i słuchaczami koncertów naszej filharmonii. Organizowane są całodniowe lekcje w Muzeum Ziemi Lubuskiej, spotkania z twórcami ludowymi w Muzeum Etnograficznym; uczniowie oglądają wystawy w Biurze Wystaw Artystycznych oraz odwiedzają inne galerie sztuki. Dopiero takie uczestnictwo w działaniach twórczych może zapewnić pełny rozwój osobowości młodego człowieka.

Warunkiem ubiegania się kandydata o przyjęcie do klasy pierwszej liceum plastycznego jest ukończenie szkoły podstawowej i nieprzekroczenie 17 roku życia. Chętni mogą skorzystać z nieodpłatnych konsultacji prowadzonych przez nauczycieli naszej szkoły, na które powinni przynieść własne prace wykonane w różnych technikach. Egzamin wstępny odbywa się w terminie

wcześniejszym niż do innych szkół średnich; jest dwuetapowy i składa się z egzaminu kierunkowego (ćwiczenie z rysunku, ćwiczenie z malarstwa, ćwiczenie z kompozycji oraz sprawdzenie wiadomości z historii sztuki z zakresu szkoły podstawowej) oraz egzaminu z przedmiotów ogólnokształcących (język polski i do wyboru matematyka, historia, język francuski lub język niemiecki). Pierwszeństwo w przyjęciu do szkoły mają uczniowie, którzy uzyskali największą liczbę punktów z egzaminu kierunkowego i zdali egzamin z przedmiotów ogólnokształcących.

Co roku obserwujemy duże zainteresowanie młodzieży możliwością kształcenia się w PLSP. Liczba miejsc w klasie pierwszej jest znacznie niższa od zapotrzebowania.

Tabela 2

Nabór do PLSP w latach 1992-1996

Kandydaci i przyjęci	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97
Liczba kandydatów	57	62	37	44	57
Liczba kandydatów, którzy zdali egzamin praktyczny	35	35	33	42	40
Liczba przyjętych	30	31	30	35	33

Kandydaci do liceum rekrutują się z województw zielonogórskiego, gorzowskiego (PLSP w Gorzowie Wlkp. istnieje od 1994 r.), leszczyńskiego i legnickiego, a także z jeleniogórskiego i poznańskiego.

Tabela 3

Uczniowie klasy pierwszej PLSP w latach 1991-1997

Uczniowie klasy pierwszej	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Płeć:							
Dziewczeta	25	21	21	23	28	23	26
Chłopcy	7	9	9	8	3	12	8
Miejsce zamieszkania:							
Miasto	24	26	26	23	28	30	29
- w tym							
Zielona Góra	12	11	8	10	13	21	17
Wieś	8	4	4	8	3	5	5
- w tym woj. zielonogórskie	5	4	3	1	3	4	4

Dziewczeta stanowią ok. 75% osób w klasach. Około 80% uczniów pochodzi z miasta, a tylko 20% ze wsi. Sytuacja taka może być spowodowana słabą informacją o możliwości kształcenia w tym kierunku lub trudnościami finansowymi związanymi z pobytem dziecka poza miejscem zamieszkania, a także niewysokim prestiżem zawodu plastyka w niektórych środowiskach wiejskich. Często młodzi ludzie marzą o nauce w takiej szkole, ale nie zawsze

są wystarczająco wspierani przez rodziców, zdarza się jednak, że takie oparcie znajdują u swojego nauczyciela plastyki w szkole podstawowej.

Analizując przygotowanie kandydatów do egzaminów można zauważyć o wiele niższy poziom wiedzy młodzieży pochodzącej z małych miejscowości. Największe trudności mają z uzyskaniem wysokich ocen z przedmiotów ogólnokształcących i z historii sztuki (mimo że test przygotowany jest również dla uczniów szkół, w których nie jest realizowany program z tego zakresu). Często mimo dobrych wyników z egzaminu kierunkowego nie są w stanie sprostać wymaganiom szkoły średniej typu licealnego.

Absolwent naszej szkoły jest przygotowany do podjęcia pracy zawodowej oraz do startu na wyższe uczelnie, zarówno artystyczne, jak i o innym profilu. Pierwsi plastycy otrzymali dyplomy ukończenia PLSP w 1980 roku. Do roku 1997 wykształcenie średnie w zielonogórskim liceum otrzymało 490 uczniów. Około 40% absolwentów kontynuuje naukę na uczelniach wyższych.

Tabela 4

Absolwenci, którzy podjęli naukę na wyższych uczelniach

Kierunek studiów	Liczba absolwentów							
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
	23	31	36	32	34	32	28	21
ASP	2	2	2	3	3	3	4	2
PWSTFiF	-	-	-	1	1	-	2	1
Architektura	-	1	3	-	1	1	-	3
Konserwatorstwo i konserwacja zabytków	-	-	5	1	-	1	-	-
Wychowanie plastyczne	2	3	3	3	5	3	4	2
Pozostałe kierunki związane z kulturą	-	-	1	3	1	3	1	-
Inne	2	2	1	3	1	5	1	2
Razem	6	8	15	14	12	16	12	10

Uczniowie coraz rzadziej wybierają kierunki ogólnoplastyczne, częściej decydują się na studiowanie bardziej praktycznej dziedziny, jak wzornictwo przemysłowe, architektura czy animacja filmowa. Coraz więcej studiuje wychowanie plastyczne w zielonogórskiej WSP. Wielu decyduje się na połączenie pracy zawodowej z dalszą nauką.

Absolwenci naszej szkoły nie mają na ogół problemów ze znalezieniem pracy w wybranym zawodzie — zależy to od operatywności i pracowitości młodego człowieka. Wiele firm reklamowych działających na terenie Zielonej Góry i województwa jest prowadzonych przez byłych uczniów PLSP lub ich zatrudnia.

W trakcie nauki młodzi artyści mają szansę pokazania swoich prac na różnego rodzaju prezentacjach organizowanych centralnie przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. Celem przeglądów jest konfrontacja i poprzez nią ocena prezentowanych wyróżniających się ćwiczeń plastycznych uczniów objętych

programem nauczania z danej dyscypliny artystycznej, wymiana doświadczeń dydaktycznych i metodycznych, a także aktywizacja pracy pedagogów i poszukiwanie nowatorskich rozwiązań w poszczególnych dziedzinach artystycznych. Przeglądy organizowane są co dwa lata. W 1997 roku w Bydgoszczy na Ogólnopolskim Przeglądzie Wyróżnionych Prac Dyplomowych Uczniów Średnich Szkół Plastycznych „Dyplom '97” zostały pokazane prace Jacka Mariasza (cykl rysunków), Marzeny Kruk (księga unikatowa), Bartosza Jarosza (projekty aranżacji wnętrz). Jury przeglądu oceniło poziom ekspozowanych prac jako bardzo wysoki, porównując go z efektem prac studentów wyższych uczelni. Szczególnie wysoko oceniono warsztat artystyczny wystawionych prac dyplomowych.

Uczniowie zielonogórskiego „plastyka” zdobyli nagrody i wyróżnienia na Ogólnopolskich Konkursach Rysunku i Malarstwa dla klas starszych w Bielsku-Białej (Grażyna Janczewska, Magdalena Idaszewska, Barbara Kukulka, Katarzyna Wojtczak) i dla klas młodszych w Koszalinie (Justyna Kotapska, Anna Kłosowska). Na Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym Liceów Plastycznych Gdynia 1997 zostały zaprezentowane prace Katarzyny Kosińskiej, Mariusza Zawadzkiego, Justyny Kotapskiej i Katarzyny Kiefert, a na Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym dla Dzieci i Młodzieży „Andersen mniej znany” indywidualną nagrodę otrzymała Marta Kazimirska. W 1994 roku uczeń Krzysztof Cynarski zajął pierwsze miejsce na IV Ogólnopolskim Konkursie Grafiki Komputerowej „Grafkom '94”.

Praca dyplomowa jest wynikiem zdolności i zdobytych w szkole umiejętności. W liceum powstają bardzo interesujące prace o charakterze artystycznym i użytkowym. Młodzież zrobiła znaczną liczbę pomocy dla szkół, przedszkoli, placówek kulturalnych i oświatowych naszego województwa. Tylko w ostatnich latach zostały wykonane następujące prace:

- „Historia ubioru” dla Zespołu Szkół Zawodowych nr 1,
- wystrój stołówki i pokoju spotkań dla Pogotowia Opiekuńczego,
- zestaw pomocy logopedycznych dla Poradni Młodzieżowej,
- zabawki dla dzieci ze żłobka nr 4,
- zestaw identyfikacyjny dla Muzeum Etnograficznego,
- dwa zestawy pomocy dydaktycznych oraz zabawki dla Ośrodka Rehabilitacyjno-Wychowawczego,
- system informacyjny oraz aranżacja wnętrz Oddziału Kardiologii Szpitala Wojewódzkiego,
- teatrzyk marionetek dla przedszkola nr 38,
- zestaw identyfikacyjny dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Przytoku,
- zestaw identyfikacyjny dla IV Liceum Ogólnokształcącego,
- zestaw identyfikacyjno-reklamowy dla Zakładu Optycznego w Nowej Soli,
- zestaw identyfikacyjno-reklamowy dla gminy Bojadła,
- pomoce naukowe do historii sztuki dla Szkoły Podstawowej nr 22,
- projekty form przestrzennych dla zakładu „Novita”.

Prace te w znacznej większości zostały podarowane nieodpłatnie. Ponadto uczniowie wykonują pomoce naukowe dla swojego liceum, a także prezentują swoje prace malarskie, rysunkowe, rzeźbiarskie i projektowe.

Młodzież zachęcana jest do różnych prac na rzecz środowiska, jednak zapotrzebowanie jest za duże, by w liceum można było zrealizować wszystkie prośby. Szkoda, że nie zawsze spotykamy się ze zrozumieniem odmowy, a przecież podstawowym zadaniem szkoły jest realizacja programu, a nie wykonywanie prac zleconych. Jeżeli jest to możliwe, pewne prace można włączyć w tok zajęć. W ramach takich działań została wykonana oprawa plastyczna i kostiumy do inscenizacji na I Przegląd Muzyczny Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych województwa zielonogórskiego, dla Szkoły Podstawowej w Gronowie wyrzeźbiono popiersie Kornela Makuszyńskiego i dla LWWG „Polmos” zaprojektowano etykiety na napoje.

Prace uczniów można obejrzeć na wystawach organizowanych w różnych miejscach Zielonej Góry. Do 1994 roku mieliśmy możliwość cyklicznych prezentacji w Klubie MPiK. W 1997 r. w galerii „Bohomaz” pokazano dwa cykle prac malarskich uczniów: „Kwiaty” (klasy II i IV z pracowni D. Komar-Zmyślony) i „Mój pierwszy portret” (klasa III z pracowni I. Bierwiaczonek-Polak). Prace dyplomowe można było obejrzeć na wystawie zorganizowanej w holu Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze. Po wiosennym plenerze w domku winiarza w skansenie w Ochli zaprezentowane zostały obrazy uczniów klasy IV.

Najzdolniejsi uczniowie wspierani są stypendiami artystycznymi. Wymagania stawiane im są bardzo wysokie, mimo to w ostatnich latach dwie uczennice zdobyły taką nagrodę. W 1993 roku Monika Kamińska została przyjęta do grona stypendystów Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci, ponadto stała się członkiem (obok około trzystu innych artystów na świecie) Stowarzyszenia Kalekich Ludzi Malujących Ustami i Nogami, a także otrzymała stypendium artystyczne miasta Zielonej Góry. W 1997 roku stypendium Prezesa Rady Ministrów przyznano Katarzynie Wojtczak.

W ciągu 22 lat swojego istnienia PLSP zaznaczyło się na mapie kulturalnej miasta i województwa zarówno swoją działalnością dydaktyczną, jak i wieloma pracami na rzecz środowiska.

Alina Gajec

DAS STAATLICHE LYZEUM DER BILDENDEN KÜNSTE IN ZIELONA GÓRA (GRÜNBERG)

Zusammenfassung

Das Lyzeum der Bildenden Künste entstand im Jahre 1975. Seine Schüler lernen Zeichnung, Malerei, Komposition, Kunstgeschichte, Kunstfotografie, sowie auch Polnisch, Mathematik, Geschichte und eine Fremdsprache. Jedes Jahr gibt es mehr Kandidaten, als die Schule in den Schülerkreis aufnehmen kann. Unter den Aufgenommenen überwiegen die Mädchen, manchmal gibt es vielmals mehr Mädchen als Jungen. Die meisten Schüler wohnen in Zielona Góra, viel weniger auf dem Lande. Zirka 50% der Absolventen studieren an den Kunsthochschulen. Die Schüler des Kunstbildenden Lyzeums sind Verfasser von den Projekten der inneren Ausstattung in den Kindergärten, Schulräumen und Fürsorgeanstalten, die in Zielona Góra tätig sind. Sie entwerfen u.a. den Ausputz von den Schaufenstern sowie auch die Werbeposter. Ihre Teilname an den Gebrauchskunstwettbewerben der angewandten Kunst und die Erfolge an solchen Wettbewerben erleichtern ihnen ein Stipendium zu bekommen und nach dem Abitur ein Studium aufzunehmen. Die Absolventen des Kunstbildenden Lyzeums nehmen die Arbeit in den Werbeagenturen, in den Entwurfbüros und in den Kulturinstitutionen auf.